

UiO : **Institutt for medier og kommunikasjon**

Det humanistiske fakultet

«Når så du sist på porno – og hva følte du da?»
Forskning på barns bruk av Internett
– Metodiske og etiske utfordringer

Elisabeth Staksrud (Ph.D)

Førsteamanuensis og undervisningsleder,

Institutt for medier og kommunikasjon, UiO

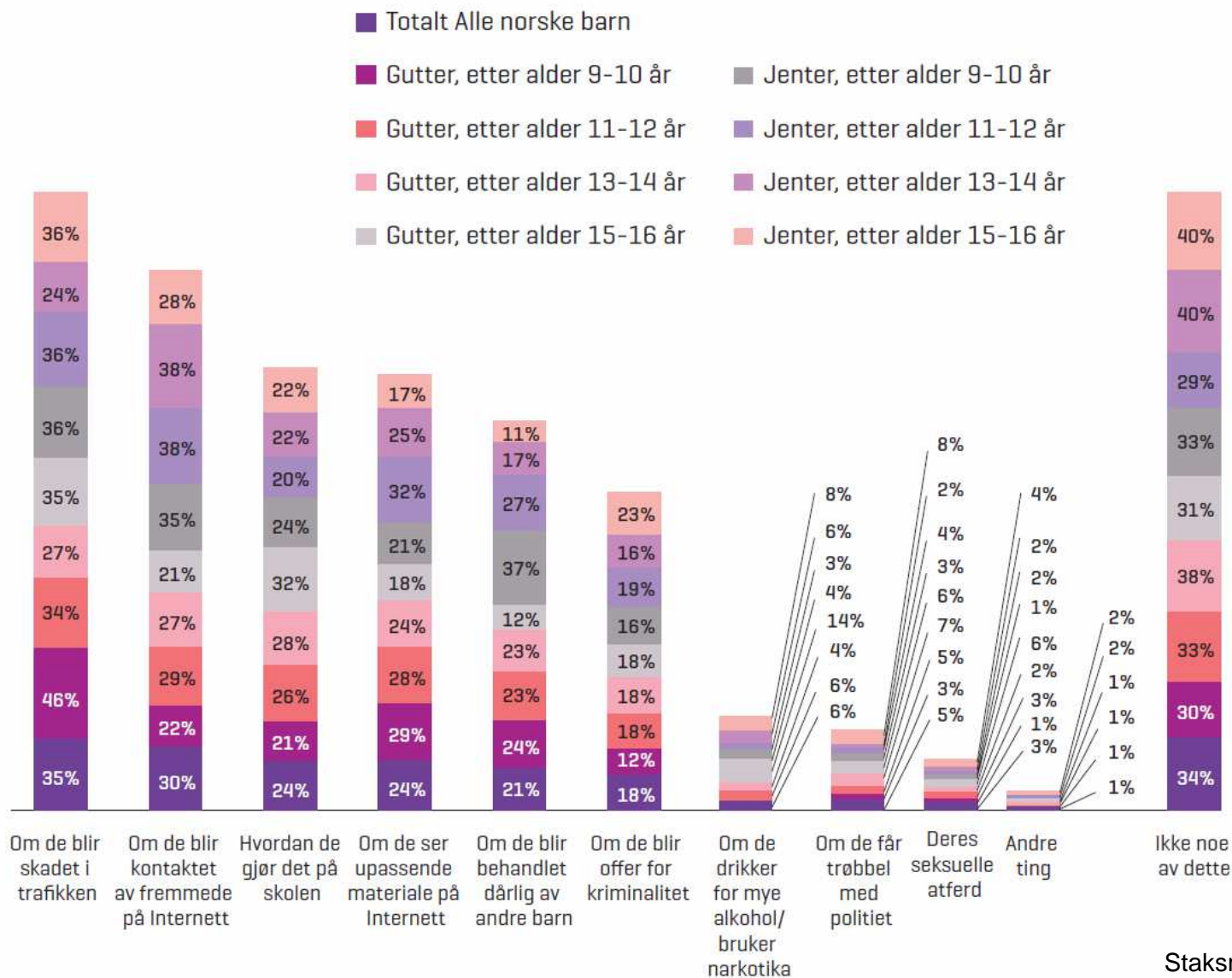
**Research Fellow, Berkman Center for Internet & Society, Harvard
University (2012-2013) /London School of Economics (2013-2014)**

Medieforskningens problem

- Frykten for hvordan Tv/video/dataspill/Internett kan påvirke barn og unge negativt gir rop om forskning som kan bekrefte antagelsene.

Norske foreldres bekymring

Barn er mennesker

- Forskning *med* barn og ikke *på* barn
- Barn er selvstendige aktører og interessante for det de er *nå*, ikke det de skal bli
- At barn blir spurt direkte i stedet for at man spør foreldrene
- At barn får delta i kvantitative, representative spørreundersøkelser
- At barn får svare på spørreundersøkelser under løfte om anonymitet og uten at foreldre eller lærere trenger å være til stede eller får se hva de har svart
- At barn blir spurt om sine egne meninger, følelser og vurderinger — også når det gjelder hva de synes om foreldrenes og lærernes rolle/oppførsel etc. (Staksrud, 2011a)

To undersøkelser om barn, unge og nettrisiko

SAFT (2003/2006/2008)

- 5 land (NO, SE, DK, IS, IE)
- Representativt utvalg av barn (9-16 år) (1000 pr land) og foreldre med barn i samme aldersgruppe (800)
- Spørreskjema i klasserom (barn)
- CATI (foreldre)
- Stratifisert utvalg
- Finansiert av EU

EU KIDS ONLINE (2010)

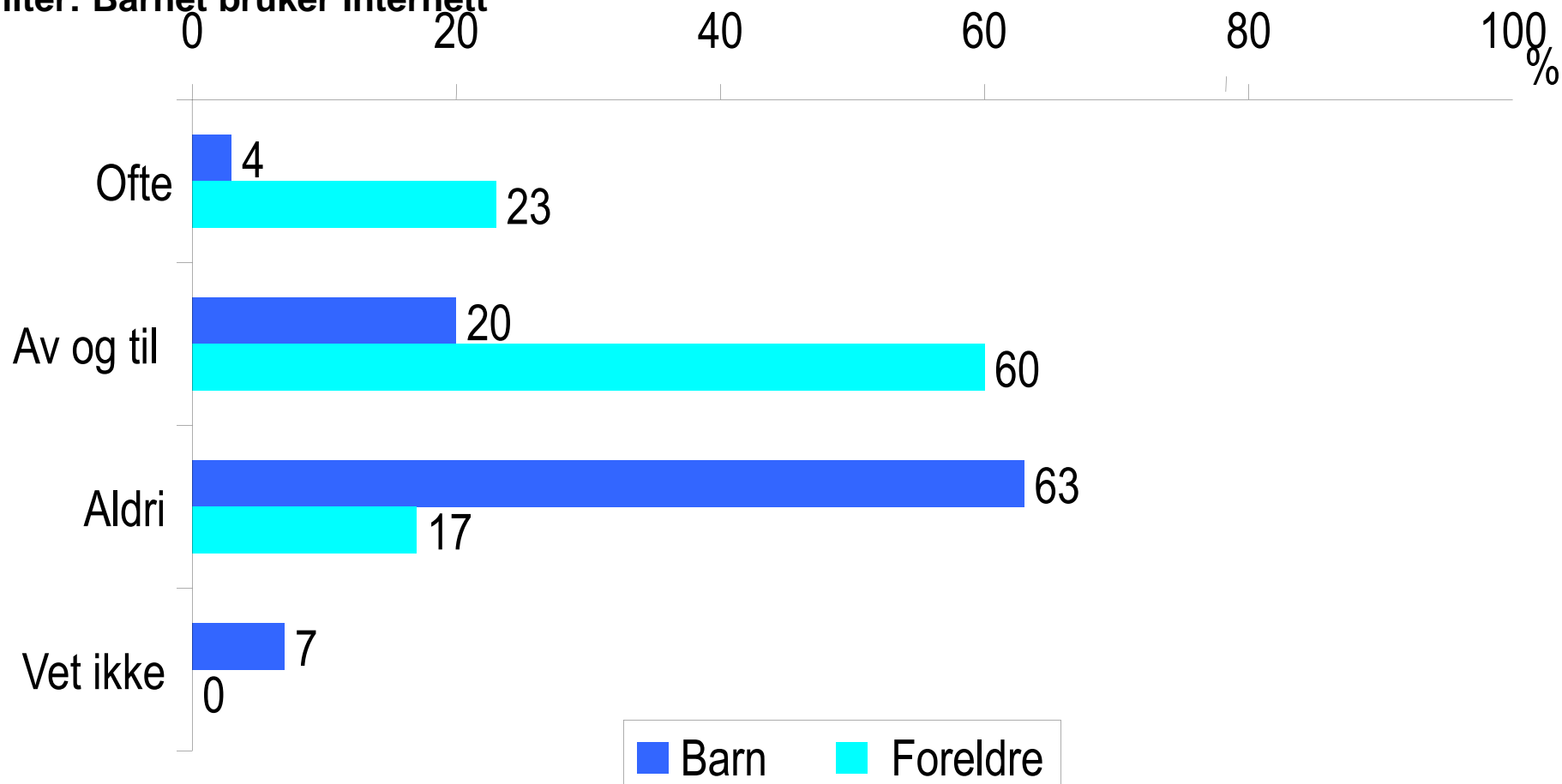
- 25 land
- Foreldre og barn (9-16 år) *fra samme familie*
- Representativt utvalg (1000 + 1000 pr land)
- Strukturert intervju (skjema) hjemme hos respondentene med egen del for selvutfylling
- Stratifisert utvalg, random walk
- Finansiert av EU

For begge undersøkelser: Innsalg ved bruk av ord som *forskning, EU kommisjonen og beskyttelse av barn*

Q: 33.1 (B) Når jeg er inne på Internett, sitter foreldrene mine med meg mens jeg surfer...

Q: 19 (F) Sitter du med ditt barn når han/hun er inne på Internett?

Filter: Barnet bruker Internett

“Some say children are the same as adults and do not require special methods (as they are competent human beings, not human *becomings*), others say children are different from adults and need special methods because they either are inherently different from adults (e.g. learn differently) or are marginalized within society and therefore need different methods to just the power imbalance. (Thomson, 2007, p. 211)”

Informert samtykke betyr at de som deltar forstår:

- Hensikten med forskningen
 - Hvorfor de blir bedt om å delta
 - Hvordan deres deltakelse vil bidra til undersøkelsen som helhet
 - Hva de vil bli bedt om å gjøre
 - Hvordan dataene vil bli samlet inn, lagret og brukt
 - Deres rett til å få informasjon om forskningsresultatene
 - Deres rett til å trekke tilbake sitt samtykke når som helst
(Mukherji & Albon, 2010, p. 37):
-
- Noen respondenter – barn og voksne – vil ha begrenset kapasitet til å forstå hva de sier ja til. For disse er ikke informert samtykke nok til å forsvare deltakelse i studien.

Eksempel på brev for å få samtykke

April 2010

Kjære foresatt

Undersøkelse om europeiske barn og Internett

Tusen takk for at du velger å ta del i undersøkelsen vår. Vi på London School of Economics gjennomfører dette viktige prosjektet for Europakommisjonens Safer Internet Programme.

Vi samarbeider med forskere i 25 forskjellige land, i tillegg til internasjonale ekspertrådgivere som sørger for at resultatene kan brukes i tiltak som skal gjøre Internett tryggere for barn.

Rådgiverne jobber blant annet for Redd Barna, skoleverket, og et europeisk nettverk for opplysning om trygghet (Insafe). **I Norge jobber vi med stipendiat Elisabeth Staksrud ved Institutt for Medier og Kommunikasjon, Universitetet i Oslo.**

Vi har laget denne undersøkelsen for foreldre og barn i hele Europa, og funnene vil være viktige i forhold til å gi råd til skoler, barnevern, ungdomsarbeidere og andre som jobber med å la barna få det beste ut av Internett, samtidig som risiko ved bruk blir minimert.

Å vite hva barna gjør på nettet kan hjelpe lærerne med å utvikle programmer som kan forhindre mobbing på internett. Det vil også hjelpe regjeringen med avgjørelser i forbindelse med eventuell regulering av nettet. Ungdomsarbeidere og andre som jobber med barn vil også få vite hva de skal advare barna mot, og hvordan de bør gi råd. I tillegg vil undersøkelsen sørge for veiledning til foreldrene, slik at de kan få kunnskap om hvordan de kan hjelpe barna ved bruk av Internett.

Et annet mål med undersøkelsen er å få et bilde av hva slags risiko noen barn er utsatt for, og å oppdage positive ting barn gjør på Internett og hvordan de lærer å bruke Internett på en fornuftig og god måte. Det er på grunn av dette vi stiller mange spørsmål, slik at vi kan forstå de forskjellige opplevelsene som barn har i forskjellige aldersgrupper, med forskjellig bakgrunn i forskjellige land.

Du kan få informasjon om forskerne og rådgiverne i hvert land på nettsiden vår www.eukidsonline.net. Funnene vil bli rapportert av Europakommisjonen 21. oktober 2010 i Luxembourg. Vi vil legge ut funnene på nettsiden vår denne datoen, så besøk siden vår hvis du vil vite resultatet.

Igjen, mange takk for din deltakelse i undersøkelsen.

Vennlig hilsen

Professor Sonia Livingstone

Director, EU Kids Online project

Department of Media and Communications

London School of Economics and Political Science

Houghton Street, London WC2A 2AE, UK

Telephone +44(0)2079557710 Email s.livingstone@lse.ac.uk

Dato: 15. April 2010

*You have the right to give your opinion,
and for adults to listen and take it seriously.

Før innsamling – informert samtykke

- Samtykke
- Når er samtykket informert?
- For mindreårige under 15 år
– foreldre + skolen/rektor
- Etisk dilemma – de foreldrene som sier nei
- Rett til å trekke seg (se og FNs barnekonvensjon #12)*
- Hvor reell er retten til å trekke seg
- Skole-situasjonen – sosialt press

*Unntak for hvis dette kan være farlig for barnet

Utforming av skjema

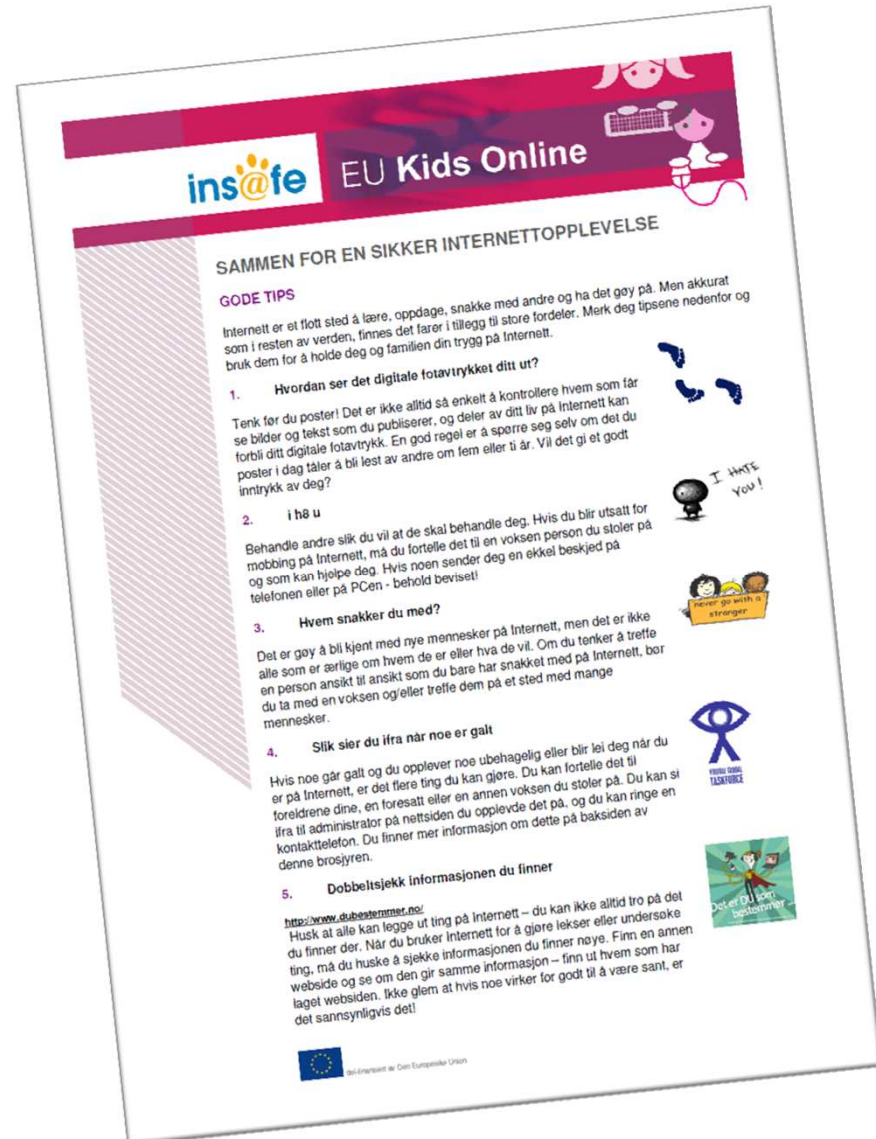
- ”Snakker du med fremmede på Internett?”
 - Hvem er en fremmed?
- Hvor lang tid tar det før en fremmed blir en venn?
- Operasjonalisere/forklare tvetydige ord
- Nye fenomener som rører seg (”Facerape”)

Når noe skjer....

«Det er noen andre som kanskje vil trenge å kontakte deg i forbindelse med denne studien. Når vil det passe for deg at de gjør dette? [intervjueren ville så få tidspunkt og telefonnr.]. Jeg vil også gjerne gi deg adressen til en webside med god informasjon for barn om trygg bruk av Internett. Adressen er ...»

National Center for Missing and Exploited Children (USA) undersøkelse av barns bruk av Internett i 2005 ([Finkelhor, 2006](#))

Folder med informasjon

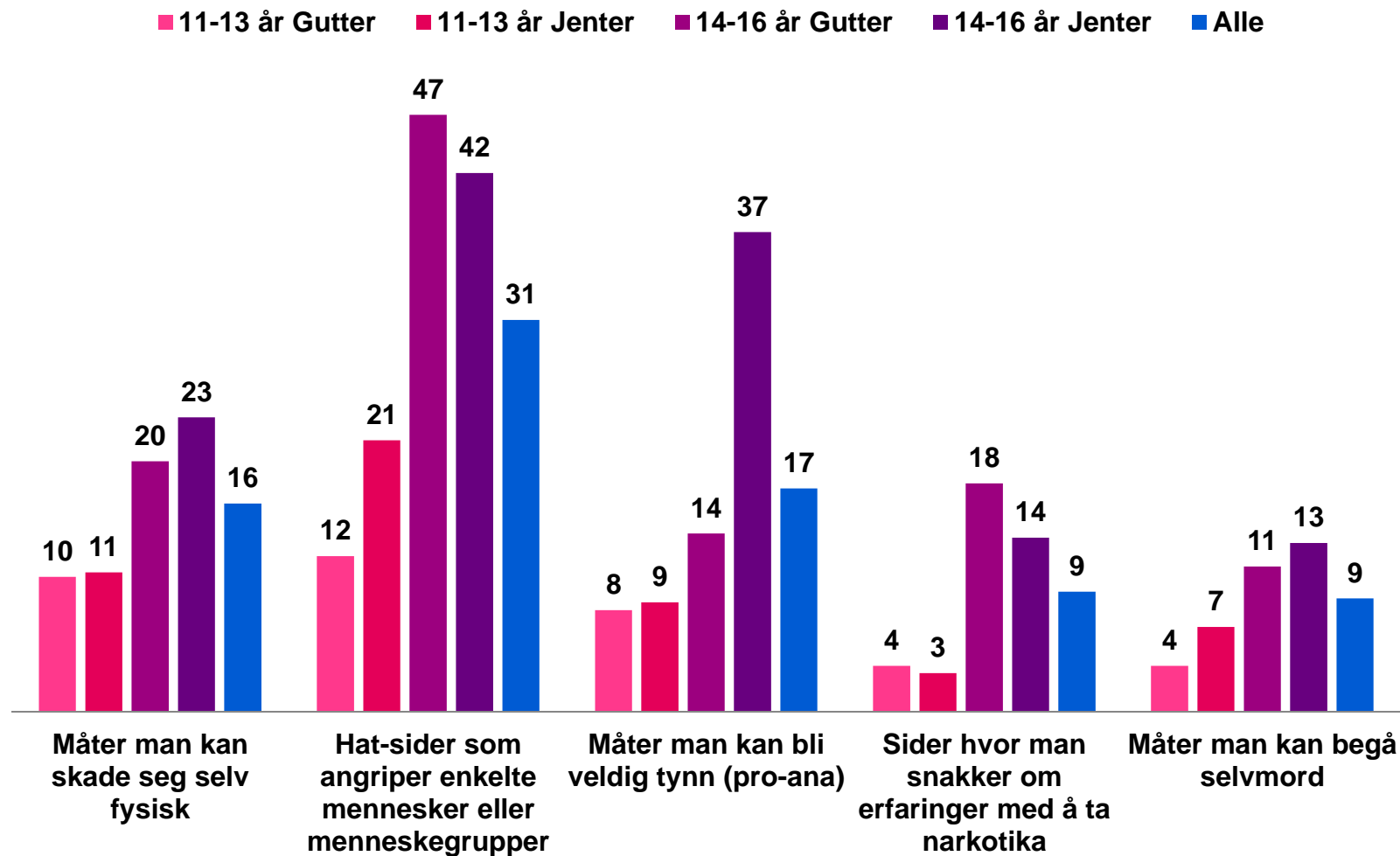
Kan vi stole på respondentene?

EU Kids Onlines forskningsreview (Ogan, et al., 2012) viser at systematiske feil typisk finnes hos:

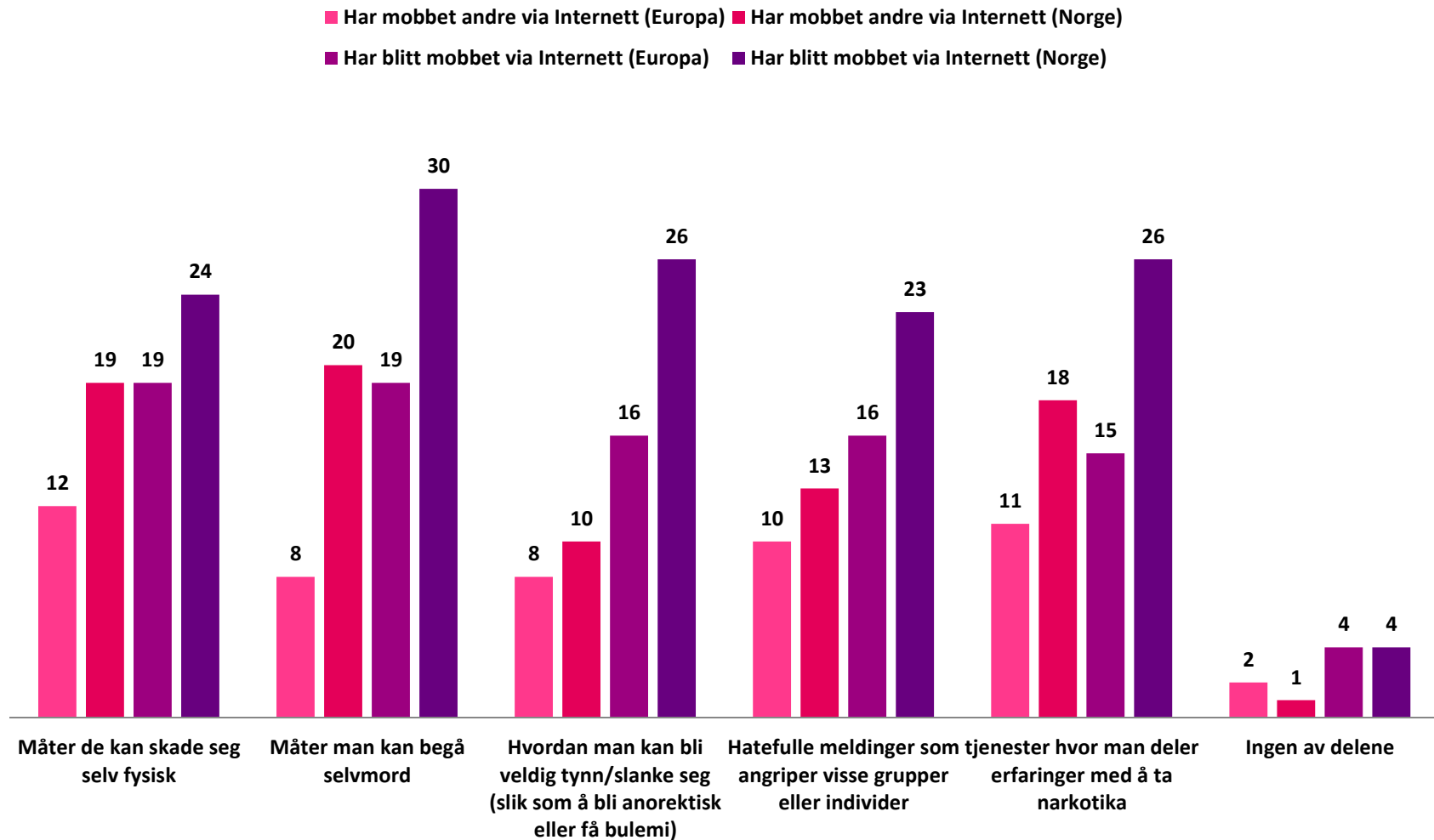
- Gutter fra 1-foreldrefamilier eller fra familier med lav inntekt og lav utdanning
- Eldre barn (økning i årene på ungdomsskolen)
- Sensasjonssøkere i de eldste aldersgruppene
- De som trodde foreldrene kunne finne ut hva de hadde svart

**Er noen temaer for sensitive til
å spørre barn om?**

Norske barns erfaringer med ulike typer skadelig brukergenerert innhold

Overvekt av mobbeofre og mobbere

Jeg har aldri sett noe som har gjort at jeg ble lei meg. Jeg tåler det meste liksom. Hvis jeg hadde sett, og det har jeg sett en gang, da gikk jeg fort ut igjen liksom. Det var en gang jeg sjekka en pornoside og så kom jeg inn på barneporno. Det var ganske stygt. Så det gikk jeg bare ut av igjen. Det vet jeg er straffbart så der hadde jeg ikke lyst til å være, så jeg lukka det igjen med en gang. Jeg lette etter det for å se om jeg fant det [sic]. Det bare dukka opp mange sider som fosser overalt. Det var små barn, ja det var ganske stygt. Nei, det ville jeg ikke se på. Det var så stygt. Jeg ble ikke lei meg, men det er stygt, det har jeg ikke lyst til å se på. Det er synd. Det er fælt.

(Gutt 15 år, sitert i Bjørnstad & Ellingsen, 2002, p. 107)

Barn blir fortsatt oversett

“More than 100 million European citizens are at the risk of digital exclusion - the elderly, unemployed and low educated, migrants, people in need of care, people living in remote or poorer areas, persons with disabilities, homeless.”

Horizon2020 Work programme

*Europe in a changing world – inclusive, innovative and
reflective Societies*

Referanser:

- Bjørnstad, T. L., & Ellingsen, T. (2002). Nettsvermere. En rapport om ungdom og Internett. i D. Asbjørnsen (Red.), *Statens filmtilsyn rapportserie* (s. 127). Oslo: Statens filmtilsyn og SAFT prosjektet.
- Finkelhor, D. (2006). The Second Youth Internet Safety Survey (2005-2006): Crimes Against Children Research Center & National Center for Missing and Exploited Children.
- Mukherji, P., & Albon, D. (2010). *Research methods in early childhood: an introductory guide*. London: Sage.
- Ogan, C., Karakus, T., Kursun, E., Cagiltay, K., & Kasikci, D. N. (2012). Cognitive interviewing and responses to EU Kids Online survey questions. i S. Livingstone, L. Haddon & A. Görzig (Red.), *Children, risk and safety online: Research and policy challenges in comparative perspective* London: Policy Press.
- Staksrud, E. (2003). *What do SAFT kids do online?* Paper presentert under Future Kids online - How to provide Safety, Awareness, Facts and Tools, Stockholm, Sweden.
- Staksrud, E. (2011). *Children and the Internet: Risk, Regulation, Rights*. (PhD), University of Oslo, Oslo.
- Staksrud, E. (2013a). *Digital mobbing: Hvem Hvor, Hvordan, Hvorfor – og hva kan voksne gjøre?* Oslo: Kommuneforlaget.
- Staksrud, E. (2013b). Forskning på barns bruk av Internett: Metodiske og etiske utfordringer. i H. Fossheim, J. Hølen & H. Ingierd (Red.), *Barn i forskning - Etiske dimensjoner* (s. 73-108). Oslo: De nasjonale forskningsetiske komiteene.
- The SAFT Project. (2002-2004). *SAFT 2003 Parent and Children survey*.
- Thomson, F. (2007). Are Methodologies for Children keeping them in their Place? *Children's Geographies*, 5(3), s. 207-218. doi: 10.1080/14733280701445762